Senki! Az óra ketyegését zakatolásnak hallom, s már a fejemben lüktet. Mindent forrónak érzek magam körül. Már csaknem egy éve kóstolgatom a tanyai élet keserű magányát, s még mindig egy-egy ijesztő csönddel teli óra újra és újra meggyötör. Most önkéntelenül lepereg előttem az az idő, amikor kikerültem a tanyára. Akkor is ilyen kitaszítottnak éreztem magam.

Hogy is volt?...

I.

1968 őszén lelkes optimizmussal nekivágtam az ismeretlen tanyavilágnak, hogy betűvetésre tanítsam a kis parasztgyerekeket. Munkaadóim figyelmeztettek, hogy a tanyai élet nagyon sok lemondást követel, de mit sem törődtem velük, s hogy magamat megváltsam, meg akartam váltani a világot.

A táj, az iskola környéke csodálatos volt a kezdődő őszben — a többi már kevésbé.

Megtudtam, hogy összevont alsó tagozatot fogok tanítani, s bár még azt sem tudtam, hogy az mi, sejtettem, hogy nagy fába vágtam a fejszémet.

A gyerekeket hamar megszerettem. Szinte meghatott egyszerűségük, de szegényes élményanyaguk, elmaradottságuk keserűséggel töltött el.

Mindjárt ősszel elmentem minden tanítványomékhoz, családot látogatni. Tulajdonképpen csak akkor döbbentem rá, hogy hová is kerültem.

Apró vályogházak kiabáltak egymásnak, némelyik tiszta, virágoskerttel szegett, de a legtöbb elhanyagolt, szegényes ház, ahol generációk élik le életüket anélkül, hogy legalapvetőbb emberi igényeket is támasztanának önmagukkal, környezetükkel szemben. A tehetetlenség a legszörnyűbb bilincs, hiszen hiába látom meg a problémát, sőt a kivezető utat is, ha az minduntalan zsákutcának bizonyul.

Mit is mondhatok például egy hatvanéves szülőnek, aki egyszer járt életében városban (Szegeden a piacon), öt gyereket felnevelt már, s a hatodik, az én tanítványom is fontosabbnak találja a gazdaságot, mint a leckét. Persze, jobban szeret kint lenni, mint a sötét, dohos szobában. Mást nem is nagyon tehet, mert a nagyobbacska gyerek már sokat dolgozik otthon. Este, ha együtt a család, nem jut hely a gyerek füzete számára az asztalon, s a lámpát is hamar elfújják, mert „fogy a petró"!

Nehéz ilyenkor valamit is mondani, hogy ne váljanak ellenségeimmé. Meghallgatom panaszaikat, az ő nyelvükön próbálok segítséget nyújtani, behunyt szemmel megiszom a zaccos bort a piszkos pohárból, aztán — menekülök.

Hazafelé az őszi fák lenyűgöző látványával próbálom kompenzálni a keserű élményeket.

Szerencsére nem minden hely ilyen, de akad még rosszabb is. A gyerekek közömbösek, természetes hangon mesélik, hogy apjuk gyakran részeg, s az már mintacsaládapának számít, aki olyankor nem veri össze az egész családot.

(Folytatjuk.)

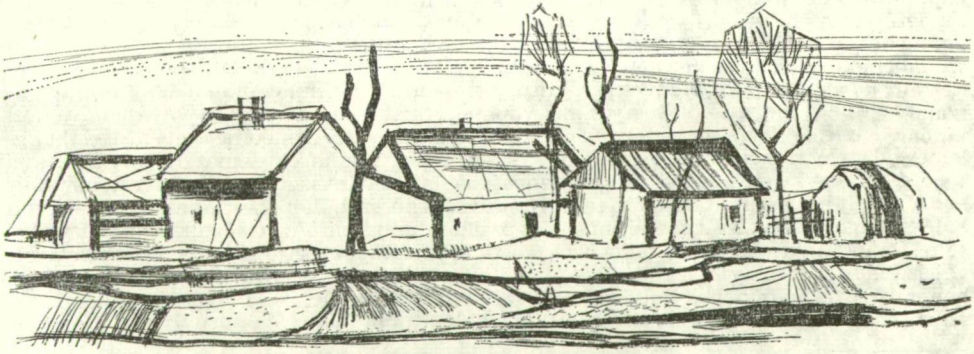

LEHEL ISTVÁN RAJZA